

Wzmocniona rola parlamentów narodowych z korzyścią dla bardziej demokratycznej Unii

Jednym z głównych wyzwań stojących przed Unią Europejską pozostaje niski poziom zaufania obywateli wielu państw członkowskich do instytucji i do procesu decyzyjnego w UE. Źródłem tego problemu jest w dużej mierze przekonanie obywateli o braku przejrzystości unijnych procedur, braku realnego wpływu na decyzje podejmowane w Brukseli i poczucie niedostatecznego uwzględniania w procesie decyzyjnym UE interesów wszystkich państw członkowskich.

Do wzmocnienia poczucia współwłasności projektu europejskiego wśród obywateli nie przyczyniają się w wystarczającym stopniu wybory do Parlamentu Europejskiego (PE). Niska frekwencja odnotowywana w przypadku tych wyborów pokazuje, że obywatele nie uważają ich za mające realny wpływ na ich życie. Koncepcja bezpośredniej legitymizacji UE jest szlachetna, ale nie sprawdza się w rzeczywistości.

W tym kontekście, jednym z najważniejszych zadań dla Unii Europejskiej powinno być poszukiwanie innych rozwiązań prowadzących do zbliżenia Unii do obywateli. Dla efektywnego i skutecznego działania Unia Europejska potrzebuje silnej legitymizacji demokratycznej oraz zakorzenienia w rzeczywistości politycznej państw członkowskich. Projekt europejski nie może być oderwany od podstawowych wspólnot demokratycznych, jakimi są demokracje narodowe. Dla przezwyciężenia deficytu demokratycznego w UE i odnowienia poczucia współodpowiedzialności za przyszłość Unii niezbędne jest więc wzmocnienie roli parlamentów narodowych.

Cele

Podstawowym celem zmian powinno być usprawnienie funkcjonowania dotychczasowych instrumentów definiujących funkcję parlamentów narodowych w procesie decyzyjnym UE, oraz wprowadzenie nowych mechanizmów gwarantujących rzeczywisty wpływ na agendę UE i skuteczną kontrolę inicjatyw UE przez parlamenty narodowe państw członkowskich.

Proponowane działania

- I. Powrót w nowym cyklu instytucjonalnym do dyskusji nad wprowadzeniem mechanizmu tzw. czerwonej kartki, tj. przyznaniem parlamentom narodowym kolektywnego uprawnienia do blokowania inicjatyw ustawodawczych Komisji Europejskiej (KE). Wprowadzenie takiego mechanizmu nie wymaga zmiany Traktatów – mogłoby opierać się na porozumieniu politycznym państw członkowskich. Jako wzór może posłużyć mechanizm zaproponowany w Porozumieniu pomiędzy szefami państw i rządów a Wielką Brytanią, które zostało zawarte podczas posiedzenia Rady Europejskiej w dniach 18-19.02.2016 r. i utraciło ważność wraz z wynikiem brytyjskiego referendum. Tak skonstruowana czerwona kartka mogłaby uzupełnić funkcjonującą obecnie procedurę żółtej kartki, która okazała się nieskuteczna.
- II. Efektywne wdrożenie praktycznych rekomendacji grupy zadaniowej ds. zasad pomocniczości, proporcjonalności i „robić mniej, ale efektywniej” (*Task Force on Subsidiarity, Proportionality and "Doing Less More Efficiently"*) obejmujących przede wszystkim:
 - stosowanie przez instytucje UE i parlamenty narodowe jednolitej metodologii służącej ocenie kwestii związanych z zasadą pomocniczości, zasadą proporcjonalności i podstawą prawną przepisów UE,
 - lepsze prezentowanie przez KE uzasadnionych opinii otrzymanych od parlamentów (włączenie opinii do corocznych sprawozdań Komisji na temat zasad pomocniczości i proporcjonalności oraz udostępnianie Radzie i PE w toku procesu legislacyjnego informacji o zgłoszonych zastrzeżeniach w przypadku przedłożenia przez parlamenty narodowe znaczącej liczby uzasadnionych opinii wobec danego projektu aktu prawnego),

Wkład Polski do przygotowań Agendy Strategicznej na lata 2019-2024

- przyjęcie elastycznego podejścia do terminu na przedłożenie przez parlamenty narodowe uzasadnionych opinii o niezgodności projektu z zasadą pomocniczości, uwzględniającego wspólne okresy świąteczne i przerwy w pracach, a w przypadku reformy traktowej – wydłużenie czasu na przedkładanie uzasadnionych opinii z 8 do 12 tygodni oraz wprowadzenie „lustrzanego” terminu dla KE na udzielenie odpowiedzi. W aspekcie uwzględniania wspólnych okresów świątecznych i przerw w pracach wskazany jest nacisk parlamentów narodowych na zawarcie przez KE, PE i Radę zapowiadanego porozumienia w tym zakresie.
- III. Wzmocnienie roli Konferencji Przewodniczących Parlamentów UE poprzez zwiększenie częstotliwości jej spotkań do dwóch w ciągu roku (jedno spotkanie w trakcie danej prezydencji w Radzie UE).
- IV. Poprawa komunikacji między KE a parlamentami narodowymi w przypadku przedłożenia uzasadnionych opinii o niezgodności projektu aktu prawnego z zasadą pomocniczości poprzez zobowiązanie Komisji do przygotowania odpowiedzi nawet w przypadku gdy opinie nie przekroczyły progu niezbędnego do uruchomienia procedury żółtej kartki.
- V. Podniesienie rangi dialogu politycznego pomiędzy KE a parlamentami narodowymi poprzez:
- szybsze i bardziej szczegółowe udzielania przez KE odpowiedzi na opinie przekazywane przez parlamenty narodowe w ramach dialogu politycznego,
 - przedstawianie przez KE informacji, czy projekt aktu prawnego uwzględnia opinie/propozycje przekazywane przez parlamenty narodowe,
 - wprowadzenie jako dobrej praktyki obecności Przewodniczącego KE lub komisarzy europejskich w trakcie zinstytucjonalizowanych konferencji międzyparlamentarnych (Konferencja Przewodniczących Parlamentów UE, COSAC, Konferencja WPZiB, WPBiO, Konferencja Międzyparlamentarna ds. Stabilności, Koordynacji i Zarządzania Gospodarczego w UE, Grupa ds. Wspólnej Kontroli Parlamentarnej Europy).
- VI. Wzmocnienie roli parlamentów narodowych w zakresie procedury powoływania komisarzy europejskich poprzez wprowadzenie dobrej praktyki zapraszania przedstawicieli parlamentów narodowych na przesłuchania kandydatów na komisarzy europejskich przeprowadzanych przez PE.